

ЖОРЖ САМЮЭЛ КЛЕЙСОН

**Модиявий муваффақиятнинг
қадимий сирлари**

**ВАВИЛОНЛИК
ЭНГ БОЙ ОДАМ**

**THE RICHEST
MAN IN BABYLON**

**САМЫЙ БОГАТЫЙ
ЧЕЛОВЕК В ВАВИЛОНЕ**

«Насаф» нашриёти
2010

Ҳозиргача ўзбек китобхонларини машҳур Дейл Карнеги, Жим Ронларнинг ҳаётнинг аччиқ сабоқларидан ибратли дарс берувчи илҳомбахш асарлари билан ҳормай таништириб келаётган ёзувчи ва таржимон Хайрулла Қосимов навбатдаги янги муаллиф Жорж Клейсон билан таништиради.

Қўлингиздаги китоб шунчаки маълумот учун ўқиб қўйишга ёзилган деб ўйласангиз мутлақо янгилишасиз.

Қашшоқлик нима? Ночор яшашнинг айбдори ким? Пулни топиш жуда қийин, уни билиб сарфлаш ҳаммасидан ҳам қийин, деган халқ ҳикматини қандай тушунасиз?

Фаровонликка эришишнинг порлоқ йўли борми ?!

Асар юқоридаги саволларга жавоб берар экан, сабр, ҳушёр, матонат ва журъат, ҳадолик каби фазилатлар инсоннинг юзини ҳеч қачон ерга қаратмаслигини билдиб оласиз.

Тақризчи:

Абдулбоқи Раҳмонов

Масъул муҳаррир:

Муяссар Охунова

Мутаржим:

Хайрулла Қосимов

Нашрга тайёрловчи:

Акмал Нажмиддинов

ISBN 978-9943-18-049-9

© «Насаф» нашриёти,
Акмал Нажмиддинов, 2010.

МУАЛЛИФ СЎЗБОШИСИ

Миллат равнақи фуқаролар фаровонлиги даражаси билан ўлчанади.

Қўлингиздаги рисолада ҳар бир шахснинг мақсадга эришиши йўлидаги имконият даражалари кўрсатиб ўтилади.

Муваффақият - бу фаол ҳаракат ва маҳорат туфайли қўлга киритилади. Унинг калити мақсад моҳиятини тўла ва тўғри англаб олишдир.

Фаолиятимиздаги мантиқ фикрлашимиздаги мантиқдан устун бўлмайди. Фикрлашимиз даражаси қай нуқтагача ета олса, ақлимиз ўлчами ҳам ундан ўтиб кетмайди.

Ушбу китоб орқали сизга ҳавола этилаётган таклиф - тавсиялар қашшоқликдан халос бўлишнинг молиявий қонунларини ўзлаштириб олишда кўмак беради. Чунки шу асосларни ўрнатиб олгач, маблағ жамғариш, сақлаш ва ундан даромад олишни билишда пулнинг сир-асрорларидан воқиф бўлиш зарурияти равшанлашади.

Навбатдаги бобларда эса бизнинг кунларимизгача энг аҳамиятли масала молиявий қонунлар ва унинг дастлабки ватани қадим Вавилония - шарқликлар ифодаси бўйича кўҳна Бобилгача олиб боради.

Ушбу китоб муаллифининг ягона орзуси ва тилаги молиявий фаровонлик босқичларини

қадамма-қадам забт этаётган миллионлаб ўз ўқувчиларининг том маънода миллионерларга айланишларини умид қилади.

Асарда олға сурилган иқтисодий- молиявий лойиҳалар минг-минглаб ишбилармонлар, тожирлар, тадқиқотчилар синовидан ўтган ишончли тажрибалар ҳосиласидир.

Антик дунёнинг энг гулаб яшнаган, ривожланган давлати Вавилон ҳақида жуда кўплаб тарихий ҳужжат ва ҳақиқатлар, ривоятлар ҳайратомуз тарзда бизнинг кунларимизга етиб келган. Унинг халқи қашшоқликни мағлуб қилиб, фаровон келажак яратиш қонун-қоидаларини кашф эта олганлар. Улар пулнинг қадр-қимматини, моҳиятини молиявий темир қонунларини билган ҳолда, айна вақтда, бутун биз нимага интилаётганимизни, айниқса, қамбағалчиликдан нажот топиш йўлларини кўрсатиб кетган.

Жорж Самюэл Клейсон

ВАВИЛОННИНГ ЭНГ БОЙ ОДАМИ

*** ПУЛ ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИНИ ТАЪМИН-
ЛОВЧИ МЕЗОНДИР.**

*** ПУЛ ҲАЁТДАГИ БАРЧА ШОДЛИКЛАРГА
ЕТКАЗУВЧИ КУЧЛИ ВОСИТА.**

*** ПУЛ ЎЗ ҚАДР-ҚИММАТИНИ АНГЛАГАН,
САҚЛАШ ВА ЖАМҒАРИШНИНГ ЭНГ ОДДИЙ
ҚОНУНЛАРИГА РИОЯ ҚИЛГАН КИШИЛАРНИ
СЕВАДИ.**

*** БУТУН ДУНЁ КАПИТАЛИ БУГУНГИ КУ-
НИМИЗДА ҲАМ ОЛТИ МИНГ ЙИЛ МУҚАД-
ДАМ ВАВИЛОНДА МАВЖУД БЎЛГАН МОЛИ-
ЯВИЙ ҚОНУНЛАР АСОСИДА БОШҚАРИЛА-
ДИ.**

БОЙЛИККА ИНТИЛГАН ОДАМ

Аравасоз Бензир ҳовлисини ўраб турган пастгина панжарага ўтириб ўзининг ночор уйи ва қарийб битказилган арава турган устахонасига хомуш тикилиб ўтирарди.

Уйининг очик эшигидан ҳар замонда хотини қараб кўярди. Унинг нигоҳлари уйда тирикчилик учун ҳеч вақо қолмаганлигини, ишга киришиш фурсати етганлигини эслатиб турарди.

Аммо қимирламасди. Евфрат водийсига хос қуёшнинг жазирамаси аёвсиз куйдирарди. Қошлари устида оқаётган майда тер томчилари юзидан пастга оқади. Уйининг орқа томонида подшоҳ қасрини ўраб турган баланд деворлар қад кўтарган, мовий осмон безакли Бел ибодатхонасини ёритиб турарди. Бу баҳайбат бино сояси Бензирнинг ғарибона кулбаси ҳамда бошқа кўпчилик уйларга ҳам тушиб турарди.

Ҳа, Вавилонда улуғворлик ва ночорлик, бойлик ва шафқатсиз қашшоқлик қоришиб, тартибсиз шаҳарнинг маҳобатли деворлари остида жам бўлган. У орқасига ўтирилиб қарашга ҳаракат қилганда кўча савдогарлари ва қашшоқларни четга сиқиштириб, бир-бирига йўл бермай бораётган араваларни кўрган бўларди. Бундай пайтда шоҳ хизматида сув ташувчи кулларнинг узундан узун сафига йўл бериш учун четдан аравани ҳайдашга мажбур эдилар. Ҳар бир кул осма боғларни суғориш учун сув тўлди-

рилган офир мешларни кўтариб борарди.

Бензир шаҳардаги тинимсиз ҳаракатларни эшитмас ва уларга эътибор ҳам бермасди. Та-ниш лира (қадимги чолғу тури) садосидан у ўзига келиб, қаршисида кайфияти чоғ, яқин дўсти, созанда Кобби турганини кўрди.

– Сенга Аллоҳнинг беҳисоб карами бўлсин, менинг азиз дўстим, – деди Кобби, билишимча, шундоқ ҳам сенга алақачон яхшилик қилиб қўйишганга ўхшайди, бахтингга шерик бўлиб биргаликда қувонишга ижозат эт. Мен ҳатто уни сен билан баҳам кўришни истардим. Илти-мос, менга бугунги байрам кунининг ниҳояси-гача атига икки шекек пул бериб турсанг. Мен уларни ҳамёнингдан йўқ бўлиб қолганини се-зишингдан ҳам олдинроқ қайтараман.

– Агар менда икки шекек бўлганида ҳам, – қовоғини солиб жавоб қилди Бензир, уларни ҳеч кимга, ҳатто сендай яқин дўстимга ҳам берол-масдим. Чунки улар менинг бор-йўқ бойлигим бўларди! Бойликни эса ҳеч кимга, ҳатто энг яқин дўстларга ҳам беришмайди.

– Нималар деяпсан, – қичқирди созанда, – ҳамёнингда битта ҳам шекек йўқлигига қарамай қотиб ўтирибсанми? Аравани нега битказма-япсан? Иштаҳангни нима билан қондирмоқчи-сан? Ўзингга ўхшамаяпсан, дўстим. Ғайратинг қаерда қолди? Сени нимадир ранжитдимми?

– Ҳа, нимасини айтай, – қўшилди Бензир, – ҳаммаси ўша бемаъни тушдан бошланди: "ичи тангалари тўла чиройли қизил ҳамён белбоғим-

дан осилиб турарди. Унда шекеллар ҳам бор эди. Мен уларни боқибеғамлик билан тиламчиларга улашардим. Кумуш тангаларни эса хотинимга тақинчоқ ва ўзимга совғалар сотиб олишга сарфлардим. Унутилмас хурсандчилик ва мамнунлик туйғуси кўнглимга ўрнашиб олди! Сен мендаги ўзгаришни кўриб илгариги меҳнаткаш дўстингни танимаган бўлардинг. Хотинимни айтмайсанми - унинг чеҳрасида битта ҳам ажин йўқ, бахтдан юзидан нур тараларди. У яна мен қачонлардир севиб қолган қувноқ қизга айланиб қолган эди.

– Чиндан ҳам ёқимли туш, Бензир, - лекин нега энди қалбингда уйғонган шундай ажойиб ҳиссиёт сени ғам-қайғуга ботган "ҳайкалга" айлантириб қўйди?

– Шошилмасдан, қолганини эшитсангчи?! Уйғонганимдан кейин ҳамёним бўм-бўш эканлиги эсимга тушиб, мени қаттиқ норозилик чулғаб олди. Бу муаммони ҳал этишда менга ёрдам бер. Ахир денгизчилар тили билан айтганда, биз сен билан бир кемада кетяпмиз. Ёшлигимиздан илм излаб руҳонийларга қатнадик. Биргалликда вақтихушлик қилдик. Йиллар давомида дўстлигимиз фақатгина мустаҳкамланиб борди. Биз ўзимиздан ва ҳаётимиздан мамнун эдик. Меҳнат қилиб пул топиш бизга ҳузур бахш этарди, маошимизни эса эмин-эркин сарфлардик. Охирги пайтларда биз озмунча пул ишлаб топганимиз йўқ, лекин бойлик қанчалик хурсандчилик олиб келишини била туриб ҳам, у ҳақда

фақат орзу қилишдан нарига ўтмаяпмиз. Эй-воҳ! Энди товукмиялардан фарқимиз йўқ эканда? Ваҳоланки, атрофимизда бойлик оз эмас, лекин булардан шахсан бизга қандай наф? Мана қара, шунча узоқ машаққатли йиллардан кейин ҳам сен, менинг энг яқин дўстим, ёнимга бўш ҳамён билан келиб, мендан қандайдир бир арзимас бир-икки шекел қарзга беришимни сўраяпсан. Хўш, мен бунга нима деб жавоб бердим? "Мана менинг ҳамёним, мен ундаги борини бажонидил сен билан баҳам кўраман" дедимми? Йўқ, бунинг ўрнига мен ҳамёним худди сеникига ўхшаб бўм-бўш эканлигини тан олдим. Нега шундай? Нима учун бизда овқатга ҳам, кийим-кечакка ҳам етарли олтин ва кумушлар йўқ? Энди ўғилларимиз ҳақида ўйлаб кўр,- давом этди Бензир,- ахир уларнинг пешонасига ҳам худди оталариникидай тақдир битилган эмасми? Наҳотки улар ва уларнинг фарзандлари, кейинчалик эса фарзандларининг оилалари ҳам бировларнинг дабдабали ҳаёти ҳамда бойлиги қуршовида фақат эчки сути ва бўтқа билан қаноатланиб яшашига тўғри келади?

- Шунча пайтдан бери сен билан дўст бўлишимга қарамай, бирор марта ҳам сендан бундай гапларни эшитмагандим, Бензир,- деди бироз ўйланиб қолган Кобби.

Бензир гапида давом этди: - Шу пайтгача бундай фикр ҳеч қачон миямга ҳам келмаган. Тонг саҳардан кечгача жон куйдириб ишладим,

энг ажойиб араваларни ясадим ва қачонлардир Маъбудлар қилган меҳнатларимни муносиб баҳолаб, менга фаровон ҳаёт ато этишларига умид қилдим. Лекин оқибатда бундай бўлиб чиқмади. Мен кутиш бефойда эканлигини тушуниб етдим. Шунинг учун қалбим қайғуга ботган. Мен бой бўлишни истайман, ерларим ва подаларим, чиройли кийимларим ва ҳамёним тўла пул бўлишини истайман. Бунинг учун устахонамда бор ғайратимни сарфлаб, тинимсиз ишлашга тайёрман, лекин шу билан бирга қилган меҳнатим муносиб тақдирланишини истайман. Бошқалардан нимамиз кам? Саволимни яна такрорлайман! Нима учун биз фаровон ҳаёт кечираётган инсонларга насиб қилган хурсандчиликларнинг ҳеч бўлмаганда озгинасидан бўлса ҳам баҳра ололмаймиз?

– Бу саволингга жавоб беролмайман, – хитоб қилди Кобби. – Менинг ҳаётим ҳам сеникидан ортиқ эмас. Лирадан келадиган даромад тез сарф бўлаяпти. Оилам оч қолмаслиги учун пулни ўйлаб ишлатишимга ва тежашимга тўғри келяпти. Менинг ҳам қалбим тўрида сақлаб юрган ниятим бор, – қани энди катта лирага эга бўлсам, унинг жарангида шунақа оҳанглар яратардим –ки, аъзойи баданинг жимирлаб кетарди. Бунақа асбоб билан яратилган ушбу сеҳрли куй ҳатто подшоҳни ҳам ҳайратга солган бўларди.

– Сен бундай лира соҳиби бўлишга муносибсан. Бутун Вавилонияда ҳеч ким уни сендан

яхшироқ чалолмайди. Бошқа ҳеч ким нафақат подшоҳни, ҳатто Маъбудларни ҳам ҳайратда қолдирадиган даражада уни майин куйлата олмайди. Лекин биз, худди подшоҳнинг қуларидек қашшоқ бўла туриб, бундай орзуни амалга ошира олмадик? Шовқинни эшитяпсанми? Улар келишяпти, - деб Бензир дарё томонидан шаҳарнинг тор кўчалари бўйлаб тепага узун саф тортиб бораётган, ярим яланғоч, юзларидан тер томчилаётган сув ташувчи қуларга ишора қилди.

Қулар ҳар бир қаторда бештадан бўлиб, сув тўлдирилган офир чарм мешларнинг офирлигидан икки букилиб боришарди.

– Олдинда бошлаб бораётган қулга қара, қандай келишган-а? - дея Кобби сафнинг бошида юксиз, бир текис қадам ташлаб бораётган зардаст полвонга ишора қилди.

– Ҳойнаҳой, у ўз юртида буюк одам бўлган бўлса керак?

– Улар орасида ажойиб меҳнаткаш, ҳалол эркаклар кўп, - гапига қўшилади Бензир, - худди сен билан мендек. Узун бўйли, малла соч шимолликлар, хуш табиатли жанубли қора танлилар, қўшни мамлакатдан пакана сариқ танлилар. Буларнинг ҳаммаси кун сайин, йил сайин дарёлардан осма боғларга ва осма боғлардан яна ортга тинмай қатнашарди. Бахтга эришишга ҳеч қандай умид йўқ. Уларнинг овқатлари - бўтқа, тўшаклари эса - сомондан ясалган бўйра. Бу бечораларга менинг раҳмим келади, Кобби!

Мен ҳам уларга ачинаман. Лекин сен барибир, мени, биз озод инсонлар бўлсак ҳам, қисматимиз фарқи уларникидан унчалик катта эмаслигига ишонтирмоқчи бўляпсан.

– Гапинг тўғри, Кобби, бундай хаёллар менга тинчлик бермаяпти. Ахир биз йилдан-йилга қулларча ҳаёт кечиришни истамаймиз-ку. Шунга қарамасдан, олдинда ҳаётнинг яхшиланишига ҳеч қандай умид бўлмаса ҳам ишлаш, ишлаш, ишлаш керак!

– Эҳтимол, бошқаларга маълум бўлган бой бўлиш сирларини билмасмиз? - сўради Кобби

– Ҳа, сен ҳақдирсан. Бунда қандайдир бир сир бор ва бу сирни фақатгина шу ишнинг усталари билиб олиши мумкин, - деди Бензир.

– Бугун, - гап бошлади Кобби, - мен эски ошнамиз Арқадни учратдим, у ўзининг олтин аравасида кетаётганди. Лекин, шуниси аҳамиятлики, у шаҳарнинг бошқа зодагонларига ўхшаб мендай фақир инсон билан ўзини катта тутгани йўқ. Аксинча, у кўчадагиларнинг ҳаммасига кўринарли қилиб қўл беришиб дўстона саломлашди.

– Айтишларича, у Вавилониянинг энг бой одами эмиш, - бўлдиради Бензир.

– Ҳа, чиндан ҳам бой-ки, ҳатто подшоҳнинг ўзи ҳам, хазинани тўлдириш ҳақида гап кетганида унга мурожаат қилади, - жавоб қилди Кобби.

– Ҳа, - гапни бўлди Бензир, - мабодо Арқадни тунда учратиб қолсам, унинг тўла ҳамёнини

тунаш истагидан ўзимни тия олмай қоламан, деб кўрқаман.

– Кўйсангчи, шунақа расво гапни!- таъна қилди унга Кобби, - кишининг бойлиги ҳамёнининг қалинлиги билан ўлчанмайди. Тўла ҳамён ҳам агарда уни тўлдириб турадиган манба бўлмаса, тезда бўшаб қолади. Арқаднинг ҳар қанча сарф - харажат қилишга қарамасдан ҳамёнини ҳамиша тўлдириб турадиган даромад бор.

– Даромад,- мана гап нимада! - хитоб қилди Бензир. - Менга шундай ишончли даромад манбаи керак-ки, мен ҳозиргидай панжара остида ўтиришим ёки узоқ мамлакатлар бўйлаб саёҳатда бўлишимдан қатъий назар, у доимо ҳамёнимга пул келтириб туриши керак. Арқад ҳойнаҳой даромад манбаини топиш йўлини билади. Нима деб ўйлайсан, у менинг бетараф фикрларимга аниқлик кирита олармикан?

– Менимча, у ўзининг ўғли Номазирга ўргатган,- жавоб берди Кобби, - ахир айтишларича, отасининг ҳеч қандай ёрдамисиз, шаҳарнинг энг бадавлат одамларидан бирига айланган шу эмасми?

– Кобби, сен менга ажойиб ғоя бердинг, - Бензирнинг кўзларида ўт чақнади. - Ахир дўстдан доно маслаҳат сўрасам, мендан ҳеч нарса кетмайди- ку, ҳар ҳолда Арқад менга бегона бўлиб қолмаган. Қолаверса, бизнинг ҳамёнларимиз чумчуқнинг уясидай бўм- бўш бўлиб қолганлиги ҳеч ҳам фожиа эмас. Бу нарса бизни тўхтат-

маслиги керак. Сенинг атрофинг бойликка тўла бўлган пайтда қашшоқ бўлиб қолиш уят. Биз бой бўлишни истаймиз. Яхшиси юр, Арқаднинг ёнига бориб, ундан ва топган мол-дунёси ҳақида сўзлаб беришини сўраймиз.

– Сўзларинг ажойиб, Бензир! Улар мени ҳам ўйлантириб қўйди. Назаримда, мен нима учун ҳалигача бойлик мазасини татиб кўрмаганлигимиз сабабини англай бошляпман. Менимча, биз ҳеч қачон ахтармаганмиз ҳам. Сен сабр-тоқат билан араваларингни йўниб бу ишга бор кучинингни сарфладинг ва ниҳоятда ўз ишининг ҳақиқий устасига айландинг. Мен эса иложим борича яхши куйчи бўлишга ҳаракат қилдим ва бунга эришдим ҳам.

Ҳа, биз ўзимизни бахшида қилган ишларимизда муваффақиятга эришдик. Мана ниҳоят, кўзларимиз очилиб - олдимизда худди ёруғ нур чарақлагандай бўлди. У онгимизни равшанлаштирди ва биз ўзимизни бундан ҳам ортиқрофига муносиб эканлигимизни тушуниб етдик. Ҳаёт сирларини янгидан англашимиз бизга истакларимизни муносиб тарзда амалга оширишимизга ёрдам беради. Кел, бу ишга ёшликдан бирга ўсган дўстларимизни ҳам таклиф этамиз, доно одамнинг гапларини эшитиш уларга ҳам асқотиши мумкин.

– Бензир, ҳамиша дўстларинг ҳақида ғамхўрлик қиласан. Шунинг учун ҳам дўстларинг кўп. Майли, сен айтганча бўлақолсин, бугуноқ Арқаднинг олдиги борамиз.

To'liqni sotib olish